

Kubinyi Anna (1949-2015) textilművész laudálása a Magyar Örökség díj 2016. márciusi átadó ünnepségén

Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim! Kedves Szilvia és Adrienn!

Az eddig elhangzott köszöntők - kivéve természetesen Galamb Józsefet - mind olyan személyeket, közösségeket laudáltak, akik jelenleg is kifejtik áldozatos értékteremtő tevékenységüket, de most ez köszöntés azért fájdalmas ugyanakkor felemelő, mert halála után egy évvel, immár posztumusz díjként részesül Kubinyi Anna textilművész ebben a megtisztelő kitüntetésben.

Amikor egy-egy művész életútját, pályájának ívét tanulmányozzuk, két szempont játszik kiemelkedő szerepet. Vizsgáljuk művészetének tartalmi sajátosságait, azt, hogy milyen mondandóbeli szándékot érzékelünk a műben. Hosszú ideig úgy gondoltuk, hogy míg vannak olyan művészeti ágak, melyekben hangsúlyos a mondandó jelenléte is (festészet, szobrászat, grafika), addig vannak olyan ágak, ahol a díszítő funkció áll központban (textil, kerámia, üveg). Ez a szemlélet a XX. század közepétől végképp érvényét veszítette, s az úgynevezett iparművészeti ágak is helyet kértek maguknak az autonóm művészeti ágak között. Kiemelt szerepet játszott ebben a világ textilművészete, amely fontos szerepet vállalt a korszak kifejezésében.

A másik körülmény, amelyet vizsgálunk, az a művész technikája. Bármely területen is dolgozik, azonnal felfigyelünk arra, hogy gondolatait, elképzeléseit milyen eszköz rendszerrel, s azokat milyen színvonalon alkalmazva valósítja meg, s jön létre a műtárgy. Van, aki viszonylag hamar kialakítja művészi technikáját, ám az ezzel kifejezendő tartalmak sokat változnak. Nos, mindenképpen ezzel jellemezhető Kubinyi Anna művészete, mely épp e sajátosságainál fogva nagyon méltóak figyelmünkre. A művésznő, miután elvégezte a Magyar Iparművészeti Főiskola gobelin-szakát, viszonylag hamar kifejlesztette azt a sajátos magasított szövési technikát, mellyel elképzeléseit ezt követően textil faliképpé, tértexillé alakította, s amelyre folyamatosan jellemző volt a sajátos síkplasztikai megformálás, a kender használata, az anyagok saját maga általi előkészítése, festése, s természetesen maga általi szövése. Az ilyen sok személyes körülmény által létrejött technika immár évtizedek óta tévedhetetlenül megkülönböztette Kubinyi Anna munkáit másokétól.

Magam is így figyeltem fel műveire, természetesen érzékelve, hogy témái milyen szervességgel élnek együtt szövés technikájával. Annát a természeti jelenségek, azok szépségei és konfliktusai, az őselemek foglalkoztatták, majd előtérbe került a civilizációnk sorsáért érzett aggodalma, majd a történelem, a magyar történelem iránti érdeklődése. Ám, ami igen ritka: az évezredforduló körül megtett több erdélyi utazása alapvetően változtatta meg művészeti érdeklődésének irányát, témakörét, s kezdte előbb foglalkoztatni a székelység történelme, sorsa, hite, majd keletkeztek mindebből az élmény-özönből, s tudatos felkészülésből új műtárgyak, melyek közül kiemelt szerepet kaptak szövött székelykapui. Kubinyi Anna azt a technikai eszköztárt, melyet a korábbi évtizedek során kialakított, egy eddig teljesen új tematika megszövésében kamatoztatta. Aki kicsit közelebbről érzékelhette ezt az alkotó utat, alakulást, annak szinte lenyűgöző volt a művésznő magatartásbeli metamorfózisa, az az affinitás és az az azonosulás, az az akarat, dinamizmus és elszánás, s

rögtön tegyük azt is hozzá: az a hit, amellyel újonnan felfedezett élményeiből textilműveket készített. Persze, ha jobban belegondolunk: Kubinyi Annánál várható volt ez az újjászületés. Egész személyiségét ugyanis folyamatosan hatotta át patriotizmusa, mély hite, nemzetért érzett aggodalma, csak épp ennek műtárgyakban való manifesztációja váratott magára. De megtörtént! Hihetetlen, de a szó szoros értelmében: megsokszorozódott munkakedvvel szőtte székelykapuit. Valamit nagyon megtalált magának, ami csak az övé, és senki másé! Számomra – bárhol is láthattam székelykapuit, műteremben, kiállításon, munka bemutatón (most éppen e napokban Székesfehérváron a Szent István Hitoktatási és Művelődési Házban), a téma, alkotó általi apoteózisa, felmagasztosulása volt példaértékű és teljesen egyéni. Hogy valaki ilyen intenzitással, ilyen jeles kutatói attitűddel újítsa meg művészetét, s ilyen érzelmi hőfokon, arra azt hiszem, nem tudunk más példát hozni a kortárs magyar művészetből. Nem is véletlen, hogy a kétezres évek második felében sorra rendezte nagy erdélyi kiállításait, Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában, Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen. Mindegyik helyszínen nagy lelkesedéssel fogadták, s jó volt hallgatni Anna örömteli beszámolóit e bemutatókról. S a gyökerek ilyen intenzív keresése szükségszerűen vezette el Kubinyi Annát ahhoz, hogy elkezdjen foglalkozni Kőrösi Csoma Sándor személyiségével.

A székelység sorsával való ismerkedés, az egyre elmélyültebb személyes tapasztalatok, a rokonszenv, s mindezen keresztül a magyarság létkérdései felkeltették érdeklődését e kivételes székely tudós életműve és személyisége iránt, s megalkotta szinte monumentális Kőrösi Csoma kártyáját. Az már a sors adománya, hogy ezt az őshaza kutató, a tibeti nyelv és vallás kutatója tiszteletére úgy készíthette el, hogy művét – Kőrösi Csoma dardzsilingi sírjához, emlékoszlopához való zarándoklatával -, természetesen székelykapuival, s más munkáival együtt Indiában, Kalkuttában is bemutathatta. S amikor megkapta ezt a lehetőséget, azonnal megkezdte szőni Kalkutta nagy szülőtte, Rabindranath Tagore tiszteletére, ahogy ő nevezte - emléktextiljét. A kiállítás kivételes sikert aratott, 2013 novemberében.

Kubinyi Anna arra lett képes, amire igen kevesen. Amikor a kortárs művészetben oly kevés mű szól igényesen és magasrendűen a hagyományról, s a nemzeti kultúráról, s a hagyomány megújító alkalmazásáról, ő éppen erre volt képes. Olyan világlátásra ébreszt rá minket, kenderbe szőve, melynek eltűnése végzetünk felé sodorna minket. Átala is hátha: végzet helyett, újjászületés következhet. A művésznek ebben a sors fontos szerepet szánt, de sajnos úgy, hogy művei hatnak, láthatjuk őket (az említett székesfehérvári kiállítás március 31-ig tekinthető meg), de az életben nagyon bízó, az életet nagyon szerető alkotó már nincs közöttünk. Kubinyi Anna Kossuth díjas, Prima Primissima díjas textilművész, aki 1949-ben született, nota bene: Makón, a betegséggel való áldozatos küzdelem végén 2015.március 27-én hunyt el. Művészi teljesítménye minden kétséget kizáróan: Magyar Örökség.

Budapest, 2016. március 19.

Feledy Balázs